

Владислав Петров

Харківський національний університет внутрішніх справ

РОЛЬ І МІСЦЕ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН У МЕХАНІЗМІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Проблеми щодо змін у системі управління державою виникли ще з моменту здобуття Україною незалежності, проте належної уваги їм не приділялось. Передовсім, ці проблеми були спричинені великою кількістю сільських та селищних рад, які, попри нібито необхідність їх створення, не здатні були задовольнити потреби населення через відсутність необхідних ресурсів.

Важливим елементом реалізації державної політики регіонального розвитку є децентралізація влади. Децентралізація державного управління — це один зі способів його оптимізації, який передбачає передання певної частини повноважень органам, які не перебувають у підпорядкуванні центральної влади і обираються чи створюються громадою.

Аналіз децентралізації як процесу оптимізації влади потребує ґрунтовного вивчення досвіду країн, які вже її здійснили. Зокрема, привертає увагу досвід Великої Британії, яка надала місцевим органам влади відносно обмежені (незначні) повноваження і в основному дотримується концепції централізованого управління, хоча Шотландія та Уельс у її складі мають широкі власні повноваження, власні парламенти та урядові утворення. Франція, навпаки, намага-

ється забезпечити часткову децентралізацію, здійснюючи передання частини повноважень на рівень департаментів. Для Німеччини властива система влади, в якій принцип децентралізації є основою побудови відносин між центральною владою та регіональними органами управління 16 федеральних земель, з одного боку, і системою органів державного управління та місцевого самоврядування — з другого [1, с. 30–31].

З огляду на позитивні результати здійснення децентралізації в цих країнах, слід констатувати той факт, що в Україні політика, спрямована на децентралізацію влади, є виправданою та обґрунтованою.

Революція Гідності викликала в громадян відчуття можливості та здатності впливати на громадські та політичні справи, а також сприяла створенню умов для активізації діяльності органів державної влади, зокрема Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та ін. Результатом цієї діяльності стали розроблення та прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на вирішення питань децентралізації в Україні: Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII; Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» від 10 грудня 2015 р. № 888-VIII; Постанови КМУ «Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 6 серпня 2014 р. № 385 та ін.

Аналіз зазначених нормативно-правових актів дає змогу стверджувати, що територіальним громадам надається можливість об'єднатися в межах певного регіону з метою

підвищення ефективності їх діяльності та розвитку громадян. Насамперед це викликано збільшенням можливостей територіальних громад щодо мобілізації, формування, розподілу та витрат бюджетних коштів для розвитку інфраструктури, агропромислового та індустріального комплексів, а також розвитку сфери освіти, медицини, культури, спорту, оздоровлення. Так, відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку, органи місцевого самоврядування на сучасному етапі децентралізації повинні відігравати роль реалізатора та регулятора відносин у таких напрямках:

- соціальної підтримки населення гірської місцевості та малонаселених територій, працівників підприємств вугільної галузі та населення територій, на яких розміщуються вугледобувні та вуглепереробні підприємства, що перебувають у стадії ліквідації (консервації);
- створення сприятливої кон'юнктури на регіональному ринку праці, зменшення регіональної диференціації у сфері зайнятості населення, підвищення рівня зайнятості населення та зниження рівня безробіття;
- створення державного реєстру переселенців із зон тимчасово окупованих територій і з території Донецької та Луганської областей;
- забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою;
- підвищення рівня благоустрою та комунального обслуговування сільських населених пунктів;
- сприяння створенню збалансованої інфраструктури об'єктів торгівлі та підприємств побутового обслуговування в сільській місцевості;

- забезпечення формування системи навчальних закладів для надання високоякісних освітніх послуг з використанням наявних ресурсів шляхом виконання регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, у тому числі шкіл-інтернатів;
- формування мережі амбулаторій, наближених до місць проживання населення, у сільській місцевості та містах (відповідно до нормативу забезпеченості);
- забезпечення закладів охорони здоров'я, які надають первинну медичну допомогу, відповідним обладнанням, транспортними засобами та кадрами;
- підвищення якості надання первинної медичної допомоги тощо [2].

На підставі перелічених напрямів діяльності робимо висновок, що об'єднані територіальні громади (далі — ОТГ) є основоположним елементом державної політики регіонального розвитку та децентралізації, що підтверджується збільшенням їхніх прав, наданням фінансової незалежності та встановленням відповідальності.

У деяких регіонах України вже діють новостворені ОТГ. Так, одним з яскравих прикладів є Лиманська ОТГ, яка об'єднала 40 населених пунктів. Шлях об'єднання в єдину територіальну громаду був нелегкий, проте позитивні зміни не змусили себе чекати. У два рази зросло фінансування спорту (з 500 тисяч до 1 мільйона), до 400 тисяч збільшено суму на проведення всіяких змагань. За словами начальника Лиманського фінуправління Тетяни Пилипенко, за три місяці 2016 р. в бюджет Лиманської міськради надійшло понад 23 млн. 111 тис. 500 гривень. Це майже удвічі більше за аналогічний показник 2015 р. У результаті реалізації

спільного з ДСНС і Донецькою облдержадміністрацією проекту в Лиманській ОТГ з'явилася своя пожежно-рятувальна команда, яка, крім гасіння пожеж, займається також організацією і проведенням аварійно-рятувальних робіт. Завдяки співпраці з Проектом Європейського Союзу та Програмою розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду — 3 фаза» в Лиманській ОТГ системно впроваджуються енергозберігаючі заходи в соціальних установах.

З огляду на досвід Лиманської ОТГ можна стверджувати, що в процесі децентралізації об'єднані територіальні громади стануть «еталоном» щодо ефективності їхньої діяльності та позитивних рухів після об'єднання. Таким чином, вони власним прикладом спонукатимуть інші громади до об'єднання та розвитку на благо громадян.

Список використаних джерел

1. Нікончук А. М. Теоретичні засади децентралізації влади в процесі розвитку місцевого самоврядування в Україні / А. М. Нікончук // Право і Безпека. — 2011. — № 5 (42). — С. 30–34.
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>. — Назва з екрана.

Мар'яна Постолюк

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ФОРМАЛЬНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ (на основі аналізу Проекту Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) № 2217а від 01.07.2015)

Сьогодні особливо актуальним для України у світлі переходу на «європейські рейки» є питання централізації/децентралізації, концентрування влади в руках органів державної влади чи зосередження її на місцях.

1991 року Україна безболісно здобула незалежність. Проте з безкровним одержанням державності у спадок перейшли старе (ба більше — застаріле) законодавство, вся система органів державної влади разом з колишніми радянськими бюрократами з цілковито сформованою командно-розпорядчою правосвідомістю та номенклатурною правовою культурою; комуністично-соціалістичні традиції та принципи управління, неспроможність старих механізмів забезпечувати потреби суспільних відносин та несформованість нових методів врядування. Замість того, аби будувати нову державу, було обрано історичну концепцію «старого не руйнуємо, нового не впроваджуємо».

Маючи можливість на гребені революційних змін розпочати зі структурного переформування системи, яке згодом оновило б і якісні показники — суспільну правову свідомість,